

BARBARA JACENNIK¹
Wydział Psychologii
Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie

BARIERY W KOMUNIKACJI INTERPERSONALNEJ – WPROWADZENIE

Barriers to effective interpersonal communication – an introduction

Sprawna komunikacja interpersonalna to warunek dobrego funkcjonowania w wymiarze jednostkowym i społecznym. Trudności, bariery, błędy i przerwanie komunikacji między ludźmi to przyczyny wielu konfliktów, porażek i zaburzeń w losach osobistych i życiu społecznym. Nie bez powodu, niniejszy numer *Studia Psychologica* jest poświęcony uwarunkowaniom i barierom w komunikacji interpersonalnej.

Psychologowie rozwojowi i psycholingwiści dostarczają licznych dowodów na to, że umiejętności komunikowania interpersonalnego uczymy się od dnia urodzenia, a nawet już w okresie płodowym. Pierwsze lata życia dziecka toczą się zwykle w rodzinie i tam powstają podstawowe wzorce komunikowania. Dyskurs domowy, jego charakterystyka pod względem liczby uczestników, nacechowania emocjonalnego, funkcji wypowiedzi, przyjmowanych ról, częstości i ciągłości interakcji, wpływa determinująco na kształtowanie się procesów poznawczych dziecka i jego umiejętności komunikacyjne w dalszych latach.

Komunikacja w rodzinie to bardzo ważny czynnik kształtowania się wzorców reagowania emocjonalnego i, w konsekwencji, jeden z determinantów rozwoju inteligencji emocjonalnej i struktury osobowości. Zaburzenia funkcji poznawczych i sprawności komunikowania zwykle współwystępują, mając przemożny wpływ na funkcjonowanie psychiczne i społeczne jednostki. Artykuł Beaty Hintze dostarcza dowodów na występowanie deficytów funkcji poznawczych u zdrowych rodziców osób chorych na schizofrenię, w porównaniu z osobami zdrowymi bez historii schizofrenii w rodzinie. Zaburzenia funkcji poznawczych mogą być odpowiedzialne za pogorszenie funkcjonowania psychospołecznego, w tym komunikowania.

W życiu człowieka dorosłego umiejętności komunikowania interpersonalnego to nadzwyczaj istotny czynnik kształtowania się relacji interpersonalnych. Dotyczy to nie tylko związków partnerskich i małżeńskich, ale również relacji z nowymi członkami rodziny, takimi jak partnerzy dzieci i rodzice partnerów. Nawiazywanie nowych relacji rodzinnych, zawiązanych w wyniku małżeństwa, to swoisty ekspe-

¹ Ades do korespondencji: jacennik@vizja.pl

ryment komunikowania w sytuacji, gdy dwie grupy rodzinne, różniące się m.in. zwyczajami językowymi, stylem interakcji, doświadczeniami i nastawieniem, muszą wejść w bliższe interakcje. Tej tematyce poświęcony jest artykuł Magdaleny Stankowskiej.

Jedną z potencjalnych przyczyn kryzysu w związku uczuciowym mężczyzny i kobiety jest nieplodność oraz, będący jej konsekwencją, długotrwały proces leczenia. Celem badania przedstawionego w artykule Anny Czyżkowskiej, Marty Rawińskiej i Mileny Jóźwik było sprawdzenie, jak problem nieplodności wpływa na relacje partnerskie, komunikację oraz funkcjonowanie seksualne pary.

Kompetencje komunikacji interpersonalnej mają olbrzymie znaczenie w obszarze zdrowia, choroby i leczenia. Dotyczy to zwłaszcza komunikacji między lekarzami i pacjentami, która odgrywa bardzo ważną rolę w procesie leczenia chorób somatycznych i zaburzeń psychicznych. Artykuł Aleksandry Hulewskiej i Michała Żarko przedstawia badanie, którego celem było sprawdzenie, jaki styl komunikowania się lekarza z pacjentem sprzyja wzrostowi motywacji do przestrzegania zaleceń zdrowotnych po zakończeniu hospitalizacji.

Sprawność komunikowania interpersonalnego sprzyja m.in. poszerzaniu wiedzy na temat zdrowia, choroby i leczenia oraz szukaniu pomocy w sytuacji choroby. Artykuł Magdaleny Twardziak i Barbary Jacennik relacjonuje wyniki ankiety przeprowadzonej wśród farmaceutów na temat rozmów z klientami aptek, którzy powołują się na różne objawy depresji, prosząc o pomoc w wyborze leku. Celem ankiety było zbadanie treści i przebiegu tych rozmów oraz zidentyfikowanie czynników związanych z sytuacją komunikowania, mających wpływ na komunikację farmaceuta – klient apteki.

Trudności, bariery, błędy i przerwanie komunikacji między ludźmi to temat nie-nowy w refleksji teoretycznej i badaniach naukowych w psychologii, jednak niniejszy numer *Studia Psychologica* pokazuje, że jest to tematyka bardzo obszerna i daleka od wyczerpana. Autorzy artykułów to przedstawiciele różnorodnych dyscyplin – psychologii, socjologii, lingwistyki, medycyny i farmacji. Wspólnie stworzyli oni interesujący obraz trudności i determinantów komunikowania interpersonalnego w różnych sytuacjach i kontekstach.

Istotność problematyki komunikowania interpersonalnego w psychologii nie ulega dyskusji. Można jednak zadać pytanie, czy problematyka ta nie powinna być traktowana bardziej priorytetowo w dydaktyce i badaniach naukowych w psychologii? Być może, obecny trójpodział wiedzy psychologicznej na procesy poznawcze, emocjonalne i motywacyjne, choć uzasadniony i utrwalony, utrudnia dostrzeżenie znaczenia komunikacji interpersonalnej dla funkcjonowania psychospołecznego człowieka i, w konsekwencji, dla zdrowia psychicznego?